

VU Research Portal

‘Wie gelooft heeft meer vertrouwen in de medemens’

Ellethy, Y.A.I.A.

published in
Zaman Vandaag
2016

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Ellethy, Y. A. I. A. (2016). ‘Wie gelooft heeft meer vertrouwen in de medemens’. *Zaman Vandaag*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

‘Wie gelooft heeft meer vertrouwen in de medemens’

FOTO'S: REUTERS

Religie leidt niet per definitie tot geweld. Dat is de voornaamste conclusie van een recent Amerikaans onderzoek onder Palestijnse jongeren. Wat uit de studie ook naar voren komt: wie gelooft heeft eerder en meer vertrouwen in de medemens, ook als deze tot een andere religie behoort. Voor islamitisch theoloog Yaser Ellethy van de Vrije Universiteit is het onderzoek een belangrijke bevestiging.

BEN VAN DEN AARSSEN

Theoloog Ellethy is onder de indruk van de opzet en de diepgang van het onderzoek van de New School for Social Research en de Carnegie Mellon Universiteit in Pittsburgh. In totaal zijn 555 Palestijnse jongeren in de leeftijd tussen 12 en 18 jaar uitvoerig ondervraagd over hun morele standpunten, aan de hand van een klassiek voorbeeld in de ethiek. De onderzoeksmethode bestond uit een zogeheten trolley-probleem: een gedachte-experiment en ethisch dilemma dat vaak neerkomt op het verrichten van een han-

‘We baseren onze identiteit niet zozeer op overeenkomsten, maar meestal op wat we niet zijn’

deling die vele mensen kan helpen, maar die anderen onterecht schaadt. In het Amerikaanse onderzoek betrof het de noodzakelijke dood van een Palestijnse man, om op die manier de levens van vijf kinderen te redden, hetzij van joods-Israëlsche afkomst, dan wel met moslim-Palestijnse wortels. De deelnemers moesten kiezen vanuit hun eigen perspectief en dat van Allah. Ellethy prijst de gevolgde methode en de jonge leeftijd van de deelnemers. “Het onderstreept het belang van empirisch onderzoek.”

GEOPOLITIEKE MOTIVATIE

Uit de antwoorden bleek dat de deelnemers de levens van hun eigen groep hoger waardeerden dan de levens van joodse leeftijdsgenoten. Maar vanuit het goddelijk perspectief

daalden de vooroordelen over joden met bijna 30 procent. Uit het in het hoog aangeschreven *Proceedings of the National Academy of Sciences* gepubliceerde onderzoek komt naar voren dat religie een universeel gevoel aanmoedigt dat levens altijd gelijk zijn, ongeacht het geloof en ook in een conflictgebied. Dat is ook het standpunt van Ellethy na jaren van onderzoek en vele publicaties over de relatie tussen geloof en conflict. “Er bestaat niet zoiets als een godsdienst die tot geweld aanzet, ook de islam niet. Religie is niet persé de oorzaak van een conflict. Het gaat bijna altijd om een geopolitieke motivatie, gevoed door sociaaleconomische omstandigheden. Een bepaalde interpretatie van religieuze teksten wordt dan gebruikt om geweld te rechtvaardigen en aanhangers te werven.”

IDENTITEIT

Ellethy haalt als voorbeeld het recente conflict in Myanmar aan, het voormalige Birma. De islamitische minderheid werd er aangevallen door de overheersende boeddhisten “terwijl we bij boeddhisme altijd denken aan een vreedzaam en spiritueel geloof”. Wat Ellethy ook altijd tot de verbeelding heeft gesproken is de vreedzame co-existentie tussen joden en moslims op het eiland Djerba voor de kust van Tunesië. Pas na het uitroepen van de joodse staat in 1948 ging het daar mis. Voor Ellethy heeft een conflict alles te maken met het definiëren van identiteit. “We baseren onze identiteit niet zozeer op overeenkomsten, maar meestal op wat we niet zijn. Pas vanuit dat negatieve perspectief zien we andere groepen als de verpersoonlijking van het kwaad.”

EXTREMISME

Een sterke religieuze identiteit zou kunnen leiden tot extremisme, “maar dat komt niet uitsluitend en direct uit het geloof zelf voort. Ook de islam heeft overal ter wereld lange periodes van vreedzaamheid en tolerantie gekend. Die sterke religieuze iden-

titeit heeft veel meer te maken met de praktische geloofsbeleving: het vijf keer bidden per dag, het vrijdaggebed, de ramadan, dat soort zaken. Echter, dit moet ook weerspiegeld worden in de manier waarop een moslim fatsoenlijk omgaat met iedereen en alles in deze wereld”, aldus Ellethy. Dat islam vandaag de dag vaak direct wordt geassocieerd met politiek extremisme vindt Ellethy een ongenueanceerde generalisatie. “Extremisme kan een manifestatie van religieuze identiteit zijn die, heel snel en direct zichtbaar, gecreëerd wordt. IS baseert haar geweld op een

‘Er bestaat niet zoiets als een godsdienst die tot geweld aanzet, ook de islam niet’

bepaalde interpretatie van islamitische teksten die ook gebruikt wordt om jongeren te mobiliseren. Maar je mag nooit vergeten dat IS op een totaal van circa 1,6 miljard moslims in de wereld bijna een onzichtbaar percentage is. Tegelijkertijd is een groot aantal slachtoffers van het geweld van IS zelf ook moslim.” Ellethy noemt het te gemakkelijk om de media alleen maar de schuld te geven van de negatieve beeldvorming. “De werkelijke oorzaak zit dieper. We hebben in West-Europa te maken met een grotendeels geseculariseerde samenleving. De geschiedenis leert dat religie in een dergelijke samenleving doorgaans negatief wordt benaderd. In het geval van de islam, die vaak als ‘anders’ wordt gezien, is dit nog erger.”

GESECULARISEERDE WERELD

Het onderzoek van de Carnegie Mellon Universiteit maakt volgens Ellethy nog eens duidelijk dat religie juist een verbindende kracht heeft, tussen God en de mens en tussen mensen onderling. “Vanuit een geseculariseerde wereld worden gelovigen soms in de hoek gezet, ongeacht de religie die ze aanhangen. Dit kan een groot probleem zijn. Het gevaar bestaat dat een dergelijke zienswijze werkt als een boemerang. De hedendaagse politieke context bewijst dat. Een negatieve benadering kan rechtstreeks leiden tot isolement, discriminatie, racisme en extremisme.”

DR. YASER ELLETHY is docent Koran en Hadith Wetenschappen aan het Centrum voor Islamitische Theologie (CIT). Hij is tweemaal gepromoveerd. Hij promoveerde op het gebied van Islamitische Theologie in samenwerking met al-Azhar Universiteit te Cairo, Egypte. Hij is ook gepromoveerd op het onderwerp klassieke literatuur. Door de jaren heen is Ellethy werkzaam geweest aan verschillende universiteiten in Egypte en Griekenland. Hij heeft artikelen en boeken gepubliceerd in het Engels, Nederlands, Arabisch en het Grieks. Veel van zijn recente publicaties behandelen het spanningsveld tussen de islam en de moderne context, met bijzondere aandacht voor het pluriforme karakter van de islam.